

UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE GENTSE BRUGGEN

In dit nummer starten wij met een nieuwe reeks uiterst interessante artikels.

Ons lid, de Heer M. Laby, heeft zeer veel van zijn vrije tijd besteed aan een grondige studie van de Gentse bruggen, de verdwenen zowel als de nog bestaande.

Wij zijn er van overtuigd dat onze lezers met veel interesse kennis zullen nemen van deze uitgebreide en rijkelijk geïllustreerde studie.

INLEIDING

Gent was, en is nog steeds, een stad met veel waterlopen, grachten en kanalen en bijgevolg ook veel bruggen.

Bruggen betekenen veel voor het uitzicht van een stad, maar niet minder voor het leven in die stad. Een waterloop is een grens, een brug brengt de mensen samen en laat verkeer en communicatie toe.

Het aantal bruggen in Gent schommelde meestal rond de 80. Op het panoramisch zicht van 1534 zijn er 23 houten en 43 stenen bruggen te zien exclusief dezé van de stadspoorten. Het plan Goethals, anno 1796, vermeldt 22 houten en 48 stenen bruggen bij naam. Daarbij komen nog 18 bruggen van de stadspoorten en allerlei brugjes zonder naam. In 1857 schreef Steyaert : "De rivieren en vaarten verdelen de stad in 26 eilandjes, door 88 bruggen verbonden." Op het kadastraal plan van Gérard (1855-1859) zijn ze allemaal terug te vinden.

Tegenwoordig bezit Gent nog steeds een 80-tal bruggen, deze van de Ringvaart noch deze van de fusiegemeenten, bijgeteld. De verklaring van dit redelijk constante aantal ligt hierin : in de loop der tijden werden veel waterlopen gedempt, waardoor een 50-tal bruggen verdwenen, maar door de aanleg van nieuwe wegen en het graven van nieuwe kanalen kwamen er bijna evenveel bruggen bij.

Soorten

Er waren steeds vaste en beweegbare bruggen. De vaste waren in steen gemetseld en hadden dikwijls twee of meer bogen : Muinkbrug, St-Michielsbrug. De funderingen berustten soms op oude grafstenen afkomstig van kerken : personen van aanzien begroef men in de kerk doch na verloop van tijd moesten de grafstenen plaats maken voor andere, de oudere stenen verkocht men dan. Ook leuning en hoekstenen waren dikwijls gebruikte stenen afkomstig van gesloopte bouwwerken; dit alles om het dure en vaak soms moeilijke transport te vermijden en alzo de kostprijs der bruggen te drukken.

De meeste vaste bruggen bevonden zich op de loop van de Leie tot 1751, toen men de Coupure gegraven had verving men ze door beweegbare.

In de categorie van de beweegbare waren de wipbruggen de oudste (zie St-Baafsbrug) ze werden enkel voor kleine overspanningen gebruikt.

De draaibruggen, eerst in hout en na 1860 meestal met metalen onderstel ontstonden pas na het graven van de Coupure (1751-1753) waardoor steeds maar grotere schepen in Gent konden aanleggen.

In het begin van de 20e eeuw werden terug meer vaste, meestal verhoogde, bruggen gebouwd. Ze werden gemaakt in het nieuwe materiaal van deze tijd : het gewapend beton, enkele tientallen jaren later gevolgd door het voorgespannen beton. Nog later werd er soms ook gewerkt met prefabelementen. Door het graven van de Ringvaart om Gent, waarover uitsluitend vaste bruggen werden gelegd, verdwenen de meeste draaibruggen of worden niet meer gedraaid. Er resten slechts vier beweegbare bruggen welke nog regelmatig bediend worden : Lousbergbrug, Wondelgembrug, Meulestedebrug en Muidebrug.

Administratieve indeling

De kosten van bouw en onderhoud van al die bruggen waren ten laste van de stad tot in het jaar 1799 (uitgezonderd deze op de Leie). Toen nam de staat de last over van die bruggen welke op grote wegen lagen.

Deze situatie duurde echter niet lang, de staat schoof de last af op de provincie en de rest op de stad. Wel subsidieert de staat de bouw van nieuwe bruggen. Wanneer er grote wegen werden verplaatst, veranderden de bruggen soms van administratie (in 1902 de Nieuwbrug en de Marcellisbrug).

De huidige bruggen worden beheerd door drie verschillende diensten :

1 De Technische Dienst van Bruggen en Waterlopen : Stadsbruggen.

2 Het beheer en het bestuur der Bruggen en Wegen, onderverdeeld in

A De dienst Wegen

B De dienst van Bruggen en Waterlopen

De beide laatste diensten beheren de staatsbruggen.

Naamgeving

De namen der bruggen ontstonden op verschillende manieren en veranderden in de loop der tijden menigmaal.

De brug kreeg soms haar naam van een nabijgelegen huis : Appelbrug van het huis "Den gulden appel", het huidig museum voor sierkunst.

De naam van een klooster : Chartreuzenbrug, St-Agnetebbrug, Recolettenbrug, Predikherenbrug.

Een beroep of bedrijf uit de omgeving diende ook wel eens als voorbeeld : Huidevetterbrug, Gantoisebrug.

De naam van een bekende persoon : Lousbergsbrug, Guislainbrug, Jan Palfijnbrug, Marcellisbrug.

De naam van een heilige : St-Michiels, St-Antonius, St-Joris.

De verdwenen bruggen in alfabetische volgorde :

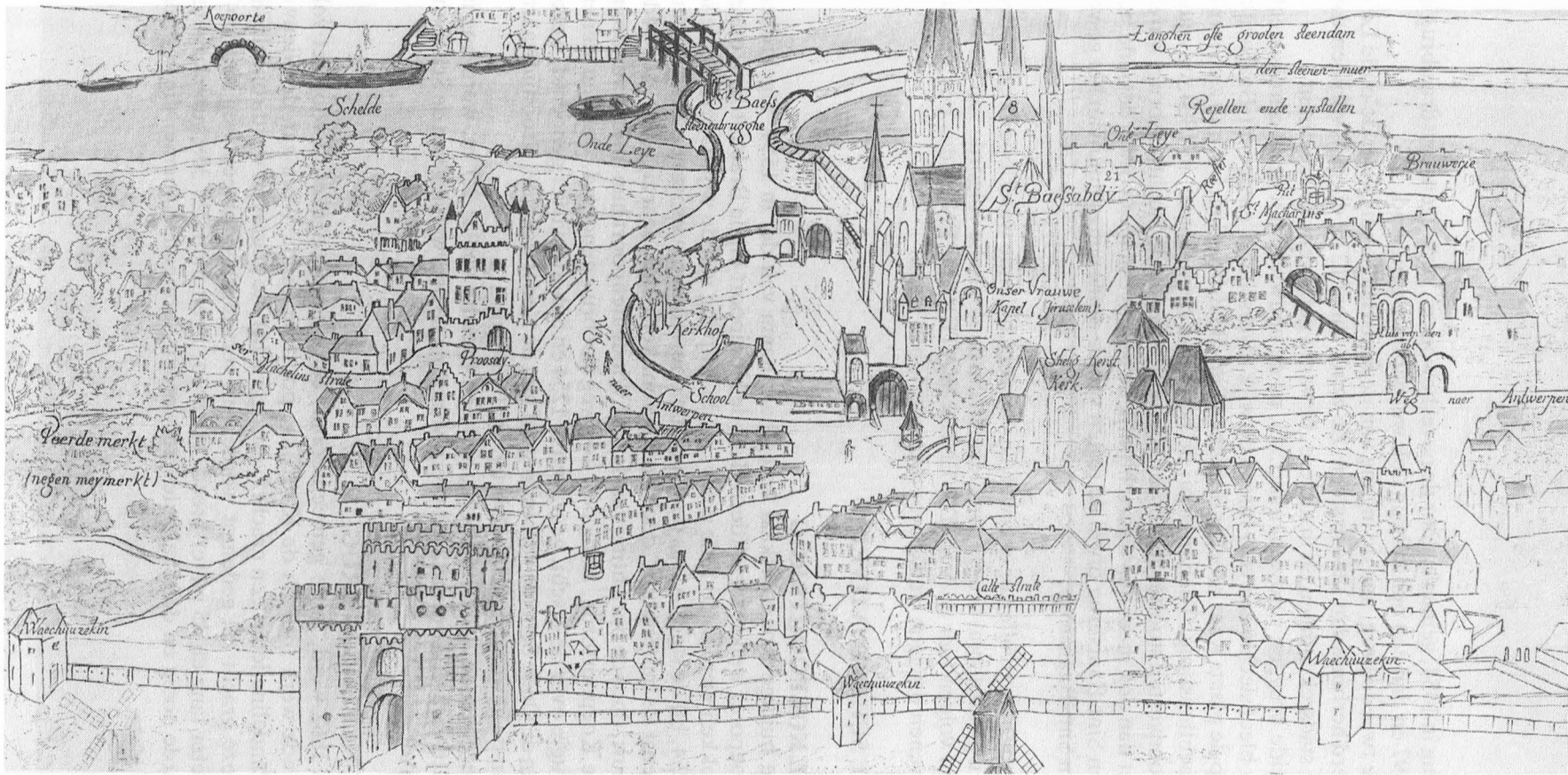
Aardewegbrug	Meerhembrug
Appelbrug	Muidebrug (oude)
St-Baafsbrug	Nieuwbrug
Baudelobbrug	Oliebrug
Berouwbrug	Oordeelbrug
Bestormbrug	Oude Scheldebrug
Chartreuzenbrug	Papenbrug
De Smetbrug	Pasbrug
Drie Gatenbrug	Platte Steegersbrug
Druifbrug	Rakelbrug
Engelbrug	Rasphuisbrug
Gantoisebrug	Rode Torenbrug
Geuzenbrug	Scheiergatbrug
Gillisbrug	Sleutelkensbrug
Godshuisbrug	Sluizekensbrug
Grendelgatbrug	Speldenbrug
Groenbrug	Tolbrug
Hamerbrug	Torenbrug
Halsbrekersbrug	Toveresbrug
Huidevetterbrug	Veirdambrug
St-Janbrug	Vijf Windgatenbrug
Kernemelkbrug	Watermolenbrug
Koepoortbrug	Wijnaardbrug
Kombrug	Wolvenbrug
Kriekerijbrug	Zatebrug
Kuiperbrug	Zeugbrug
Meersbrug	Zottepoortbrug

De bespreking van al deze bruggen is gerangschikt volgens de chronologische volgorde van het verdwijnen van de waterlopen waarover deze bruggen lagen. Sommige waterlopen echter werden opgevuld of overwelfd met stukjes en beetjes, er was soms 50 jaar tussen; voor de duidelijkheid heb ik de waterlopen bij elkaar gehouden.

ST-BAAFSBRUG

Een van de oudst bekende en vrij belangrijke brug was de St-Baafsbrug. Het waren in feite twee bruggen, welke te zien zijn op het beroemde panoramische zicht van Gent van 1534, een schilderij dat zich in het Bijlokemuseum bevindt, zie detailtekening.

De brug over de Nederschelde was, volgens M. Heins, een vaste houten

Gedeelte van panoramisch zicht van Gent anno 1534.

brug in 1454, gemaakt door de oeverbewoners, vervolgens een draaibrug in 1497 en dan een ophaalbrug ook wel wipbrug genoemd.

De tweede brug, aan de ingang van de Sint-Baafsabdij, over de oude Leie werd herbouwd in 1364 in steen. Ze werd, vanaf 1270, dikwijls vernoemd in de stadsrekeningen en in andere, bewaard gebleven, documenten.

Beide bruggen verdwenen in 1543, na de bouw van het Spanjaardkasteel. Er bleef slechts een veer tussen de wijk Overschelde en de Sint-Baafswijk. Op de plaats waar vroeger de stenen Sint-Baafsbrug lag, bevindt zich nu de Slachthuisbrug. Toen men bij de bouw van deze laatste, in 1884, op oude grondvesten stootte, zie verder - beschrijving van de Slachthuisbrug, waren het dan ook meer dan waarschijnlijk de grondvesten van ofwel de oude stenen Sint-Baafsbrug ofwel de resten van de omheiningsmuur van het gewezen Sint-Baafsdorp.

Door het opvullen of overwelven van verschillende waterlopen verdwenen een groot aantal bruggen in Gent. In chronologische volgorde van verdwijnen volgen hier de VERDWENEN WATERLOPEN en dus ook de verdwenen bruggen welke over die waterlopen lagen.

DE SCHEPENVIJVER

DE KOEPOORTBRUG

De huidige Koepoortkaai kreeg haar naam van de, in 1554, afgebroken Koepoort welke, terzelfdertijd als de Hooipoort bij de Brabantdam, opgetrokken werd in de 13de eeuw, na de inlijving van de wijk Overschelde in 1254, bij de stad. Aldus deden beide poorten in plaats van de Braampoort dienst als buitenpoort, doch slechts voor korte tijd, daar zij reeds in de 14de eeuw, door de oprichting van de Vijf Windgatenpoort hun functie verloren. De Koepoortbrug, soms ook kortweg koebrug genoemd, was een stenen brugje over de gracht, gegraven in 1254 en Schepenvijver genoemd, welke van de Oude Schelde verbinding gaf met de Neder-schelde, stroomafwaarts van de gewezen Sint-Baafsbrug, zie tekening.

Deze stenen, gewelfde brug, met een breedte van $\pm 2,7$ m, werd nog in 1810 verbreed om in 1846 te verdwijnen na de overwelving van de Schepenvijver.

SCHEYERGATBRUG

In 1862 werd, in de gemeenteraad, een plan goedgekeurd voor het volgende werk : tussen de Kortrijkse poort en Einde Were aan de Nieuwe Wandeling loopt een gracht (vestinggracht) die gegraven werd rond 1578. Deze gracht zal gedempt worden en vervangen door een weg van 1847 meter lang en 45 meter breed. Hiervoor heeft men 225.308 kubiek meter aarde nodig en deze zal geleverd worden door een aannemer die voor de

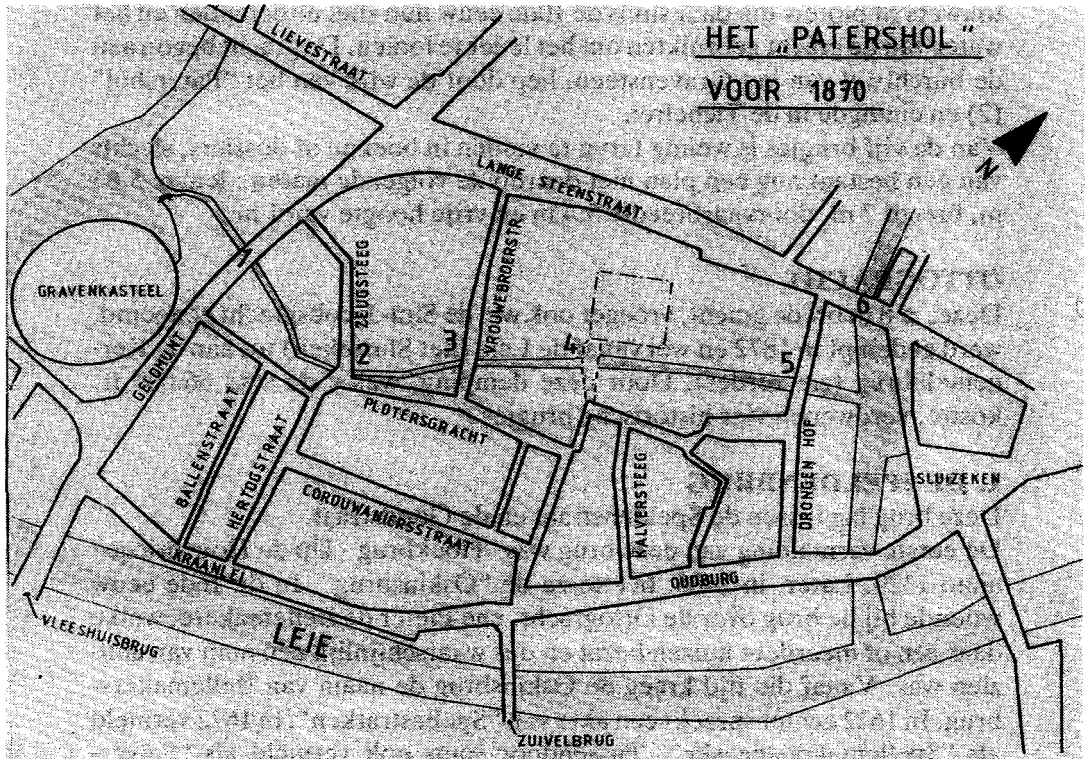
staat, verbredingswerken uitvoert aan de Brugse vaart.”

De nieuwe laan werd Godshuizenlaan genoemd, thans verdeeld in drie stukken : Einde Were, Martelaarslaan en Godshuizenlaan.

Door de demping van die gracht in 1864, verdween een brug, rechtover Ekkergerkerk gelegen en gekend onder de naam van Scheyergatbrug. De oudste vermelding van deze brug dateert van 1696 (SNG 98/8 blz. 131). Het was een vaste houten brug met een lengte van ongeveer 10 meter en vier meter breed.

In 1838 werden er plannen gemaakt om deze brug te herbouwen in steen. Het werk werd aanbesteed en toegewezen op 23 september en 15 oktober 1845 en moest klaar zijn op 31 december 1845, prijs 8.360 fr.

Uit “Duizend jaar Ekkergerm” : “Nadat in het laatste kwart van de 16de eeuw de nieuwe vestinggracht rond Ekkergerm gegraven was, werd ook deze waterweg gebruikt voor de scheepvaart. Bij de vroegere Capersaard werd in de vestingmuur een poortje gebouwd dat weldra de naam “Scheiergat” kreeg. Aansluitend lag er een klein brugje over de gracht. De veerman van Einde Were was belast met het toezicht op de poort en het brugje “om te beletten d’entree ende sortie van alle quaet volck lancxt ’t selve Scheyergat”.

Voor de eventuele uitleg van het woord "Scheiergat" verwijs ik naar het Gents Woordenboek van L. Lievevrouw-Coopman.

Scheiergat : waterpoort of sluis gelegen rechtover St-Martenskerk.

Scheier : aardewerker, die aarde vervoert; 1674, "arbeyders niet begrepen onder eenigh ambacht : hout-maeckers, bessemmaeckers, delvers, scheiers. (uit Setting Boexken G).

Scheierwagen : kruiwagen, waarmede men aarde vervoert.

De verklaring van de naam ligt voor de hand : de poort en de brug waren gemaakt om de scheiers toe te laten aarde te laten verwijderen (of te gaan halen) van uitgevoerde werken in de stad.

DE PLOTERSGRACHT

Bij het dempen van de Plotersgracht in 1870, verdwenen niet minder dan vijf stenen brugjes :

1 De Burggravenbrug, in 1796 St-Elooibrug genoemd, lag in de Geldmunt.

2 De Korte Zeugbrug, tussen de Hertogstraat en de Zeugstraat.

3 De Kuiperbrug, in de Kuiperstraat.

4 Het Patersholbrugje, rechtover de Rode Koningstraat.

5 De Veirdambrug, in de Veirdamstraat, nu Drongenhof genoemd (1).

De Plotersgracht werd vroeger Leertouwersgracht genoemd, naar de leertouwers of ploters die daar sinds de 10de eeuw hun stiel uitoefenden en het water van de gracht gebruikten om het leder te looien. De gracht begon aan de burchtwal van het Gravensteen, liep door de wijk van het "Patershol" (2) en eindigde in de Tichelrei.

Van de vijf brugjes is weinig terug te vinden in boeken of dossiers, slechts van één bestaat nog een plan met daarop de volgende maten : lengte 5,85 m, breedte 7 m, doorvaarbreedte 5,4 m en vrije hoogte van 1 m.

OTTOGRACHT

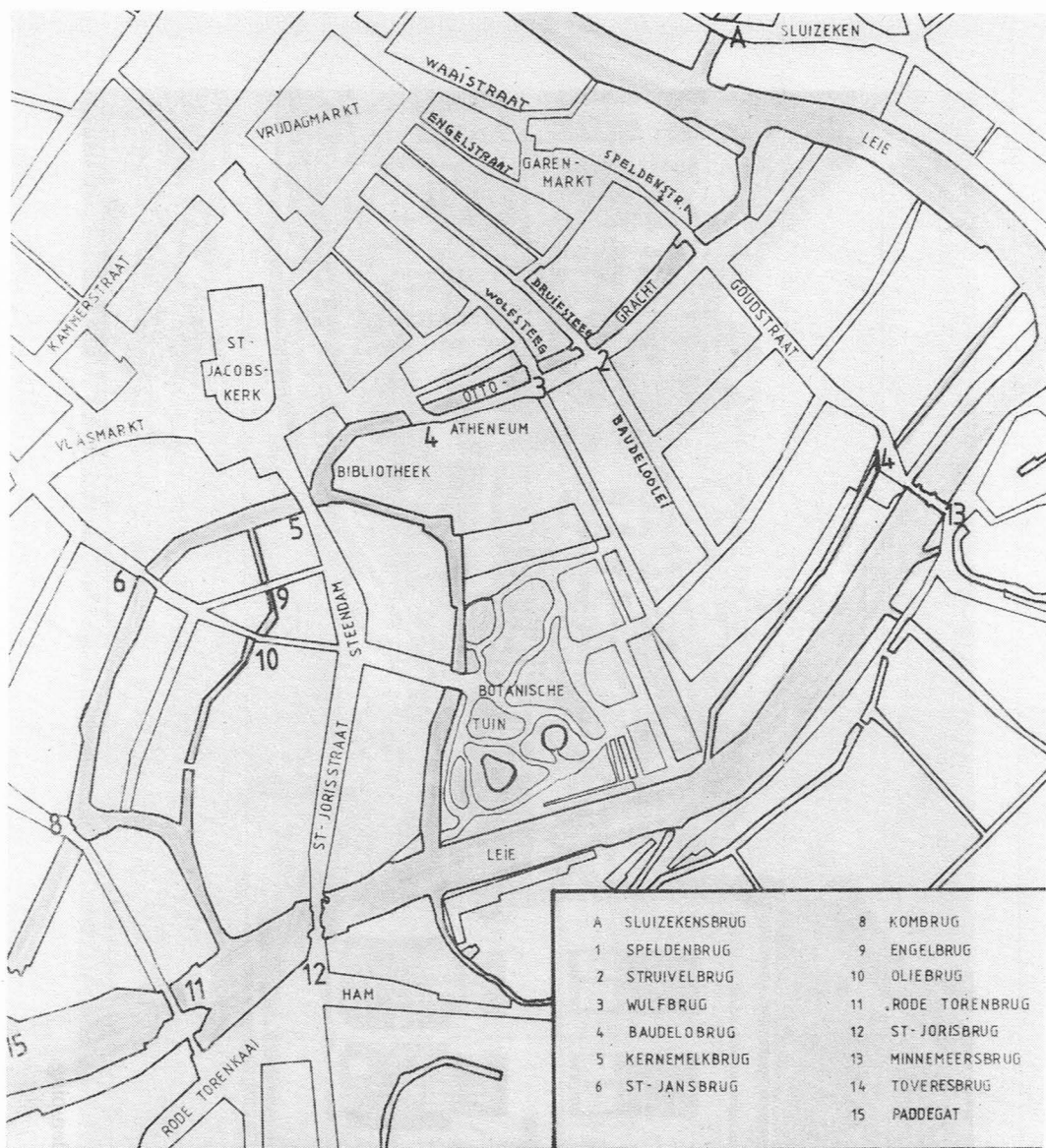
Deze, ± 8 m brede gracht, vroeger ook wel de Sint-Jacobsgracht genoemd, werd gedempt in 1872 en wel vanaf de Leie (het Sluizeken) tot aan de Kernemelkbrug (zie verder). Door deze demping, welke de stad 66.000 fr. kostte, verdwenen vier historische brugjes :

1. DE SPELDENBRUG

Deze brug lag tussen de Speldenstraat en de Goudstraat.

De eerste vermelding van deze brug was "Hoekbrug - Up de Houcbricqe" anno 1329. Later, in 1405, heette ze de "Oskinsbrug". In de 16de eeuw woonde bij de brug over de Ottogracht, ene Pieter de Bellemakere, welke daar één of meerdere huizen bezat en dus waarschijnlijk een man van aanzien was. Vanaf die tijd kreeg de Oskinsbrug de naam van Bellemakersbrug. In 1622 echter spreekt een akte van "Spellestratken", in 1672 vermeld als "Spellemakersteegske". Tussendoor soms ook vermeld als "Selver-

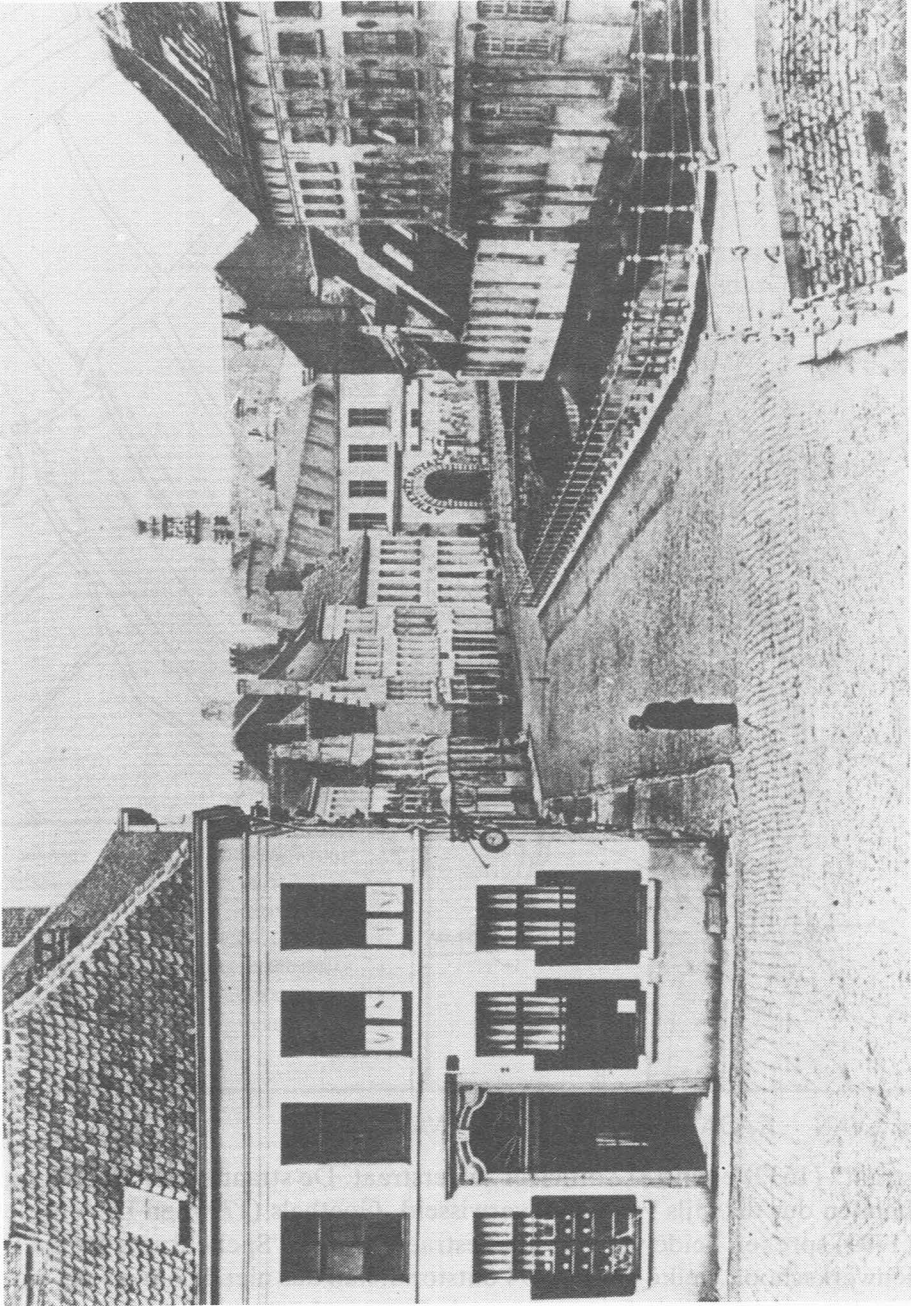

DEEL VAN KADASTRAAL PLAN VAN 1855

straat" (1632) en in 1812 officieel Zilverstraat. De straat zowel als de brug hebben dus dikwijls van naam verwisseld. Goethals (1796) en De Vreese (1799) spreken beide van de "Spellestraete" en de "Spellebrug". De spellenwerkschool, welke pas in 1694 ontstond, kan dus niet de oorsprong zijn van het straatje en de brugnaam zoals Steyaert beweerde in 1857, aangezien de naam reeds bestond voor die tijd.

Ottogracht vóór de demping.

2. DE STRUIVELBRUG

In 1363 vermeld als “Struvelsbrugge” en ook wel de Druifbrug genoemd. Ze bevond zich tussen de Druifsteeg en de Baudelolei. In 1900 verdween de Druifsteeg en het Donkerstraatje om plaats te maken voor de huidige brede Baudelostraat.

3. DE WOLVENBRUG

In 1349 vermeld als de “Wulfbrugge”, aan de Wolfsteeg.

4. DE BAUDELO- OF BIBLIOTHEEKBRUG

Deze brug lag rechtover de gewezen Baudeloabdij, welke laatste omgevormd werd tot Universiteitsbibliotheek van 1819 tot 1935 en toen stadsbibliotheek was tot 1980.

Aangezien we van al die bruggen geen beschrijvingen of vermeldingen van verandering gevonden hebben, veronderstellen we dat het allen stenen brugjes gebleven zijn, zoals te zien op het panoramisch zicht van 1534 als ook op een tweetal foto's welke gemaakt werden van de Ottogracht.

5. DE KERNEMELKBRUG

Aan het begin van de Steendam stond de Steenpoort die in de 17de eeuw de naam van Kernemelkpoort kreeg. Zij maakte deel uit van de eerste stadsomwalling en werd voor het eerst vermeld in 1331. Deze poort werd gesloopt in 1541. Ervoor bevond zich de Steenpoortbrug, welke vroeger de St-Jacobs- en Kerkbrug (1356) of ook nog de Steen- of Steendambrug genoemd werd. De brug werd vernieuwd na de sloping van de poort, later de Kernemelk(poort)brug genaamd, alwaar vanaf de 17de eeuw de Kernemelkmarkt gehouden werd.

De stenen brug werd hersteld in 1825, 1840 en in 1869 verbreed.

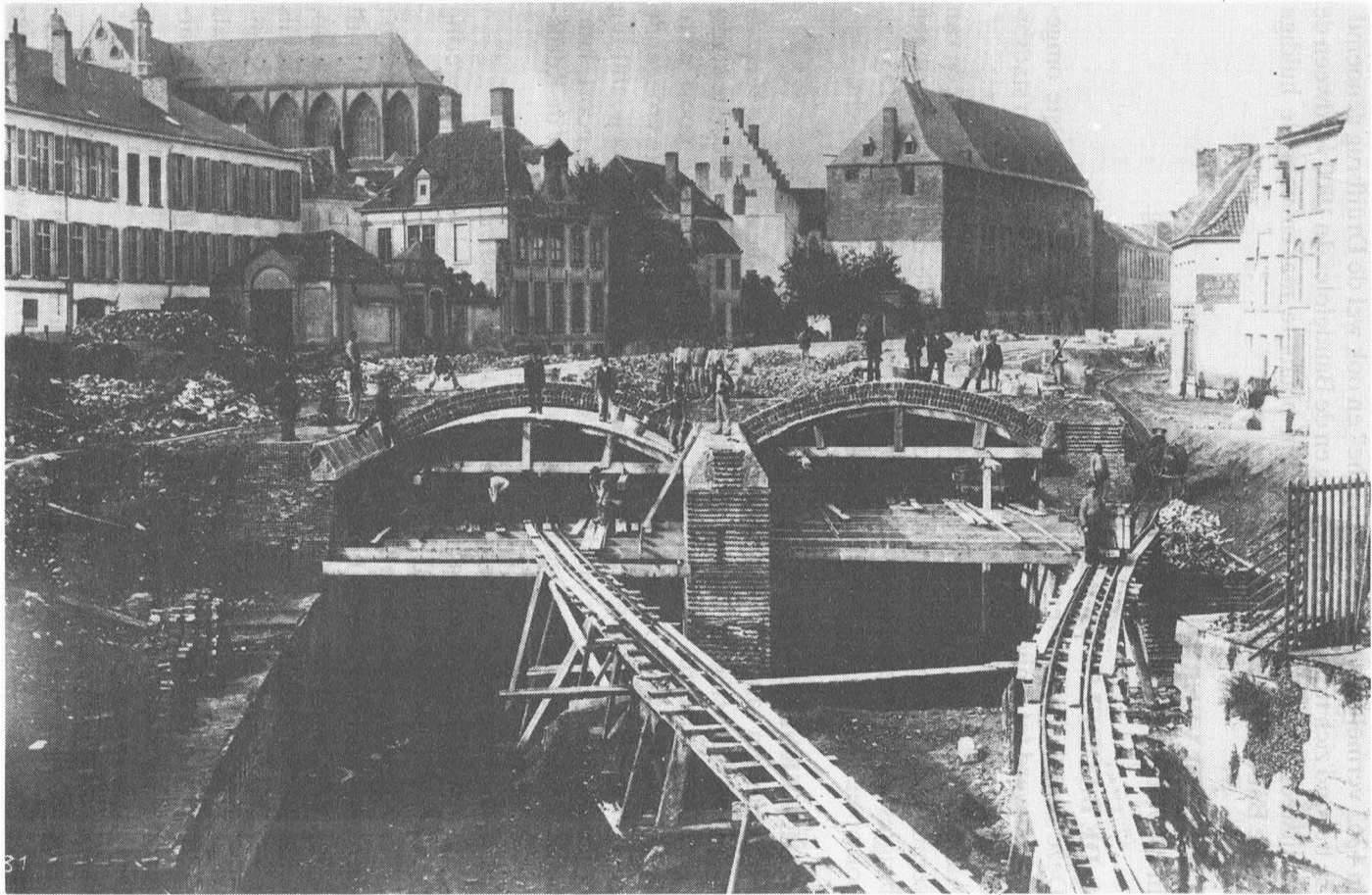
De Kernemelkbrug werd pas in 1900 gesloopt. Een deel van de borstwering is nog te zien aan het huis nr. 12 in het Steendam.

Ter hoogte van de Kernemelkbrug splitste de Ottogracht zich in drie delen :
- een eerste deel (van de St-Jansgracht?) kwam ter sprake in 1831 : “19 april 1831, de commissie der Openbare Veiligheid beslist den waterloop, genaamd “het Sleksken”, beginnende in de Ottogracht achter het Godshuis van Sint-Jan in d'olie en eindigende in dezelfde gracht dichtbij de vereniging van de Ottogracht en de Leie, tussen de St-Jorisbrug en de Pasbrug, als nadelig voor de gezondheid, op te vullen.” Wat dan ook gebeurde en waardoor twee brugjes verdwenen :

De Oliebrug, aan de Oliestraat.

De Engelbrug, aan de Engelstraat.

- Het tweede deel van de St-Jansgracht, die ter hoogte van het Paddegat (3) uitmondde in de Leie, werd gedempt in 1887. Terug verdwenen twee brugjes :

De werken aan de overwelfing van de Reep in 1885, gezien vanaf de Brabantdam (foto S.C.B.S.).

De St-Jansbrug, tussen de Vlasmarkt en het Nieuwpoortje. Deze brug werd genoemd naar het Godshuis van St-Jan in d'olie, wier achtergebouwen zich tot hier uitstrekten : in deze gebouwen bestond sedert 1820 het vondelingentehuis. In 1857 schreef J.J. Steyaert : "Het brugje dat nu gaat verdwijnen, werd ten jare 1557 in steen gebouwd door Frans Goethals metselaar, voor de som van 15 pond groote, en in 1758 hermaakt."

Het kombrugje : was het stenen brugje dat van de Kalvermarkt naar de Rode Torenstraat leidde, naar de kleine kom of bassin, die dit gedeelte van de Ottogracht hier vormde.

- Een derde deel (de St-Jorisgracht?) tussen de Ottogracht en de Leie langsheen de Kruidtuin (heden Baudelohof) werd opgevuld in 1892.

WATERMOLENBRUG

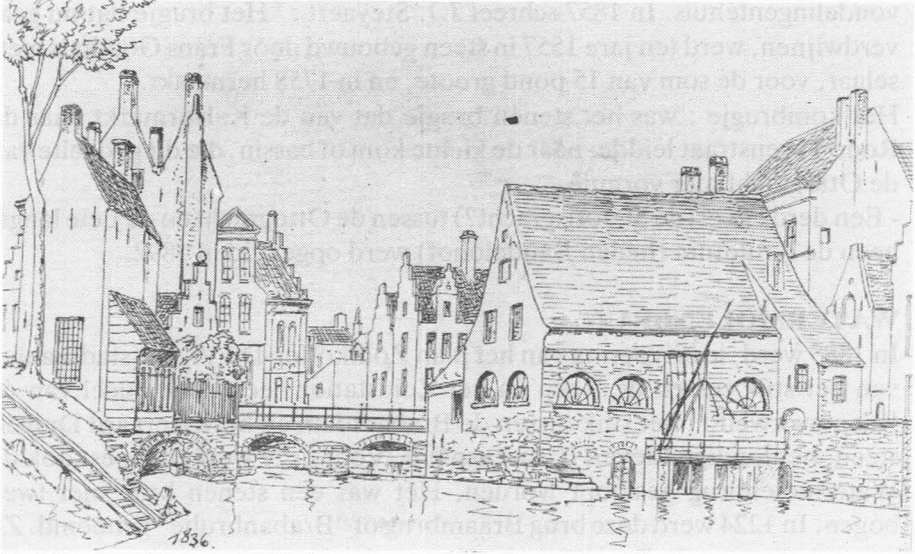
In 1885 werd, in uitvoering van het plan Zollikoffer-De Vigne (stadsaanleg van het stuk tussen de Reep en het Zuidstation) een eerste deel van de Reep overwelfd : het stuk tussen de Brabantdam en het Geeraard Duivelsteen, het huidige Lieven Bauwensplein. Voor deze werken moest ook de Watermolenbrug gesloopt worden. Het was een stenen brug met twee bogen. In 1224 werd deze brug Braambrug of "Brabanbruhe" genoemd. Ze was gelegen aan de Braempoort, één van de vier Gentse stadspoorten die reeds op het einde van de 12de eeuw gebouwd werden. Volgens dr. Gysse-ling is er reeds sprake van de Braambrug in 1199. In de onmiddellijke omgeving werd in 1297 een watermolen opgericht om graan te malen. Van- daar de naam Watermolenbrug.

De Braempoort werd in 1562 gedeeltelijk afgebroken, doch pas in 1779 verdwenen de laatste overblijfselen. De watermolen werd stilgelegd in 1874 en verdween volledig in 1881.

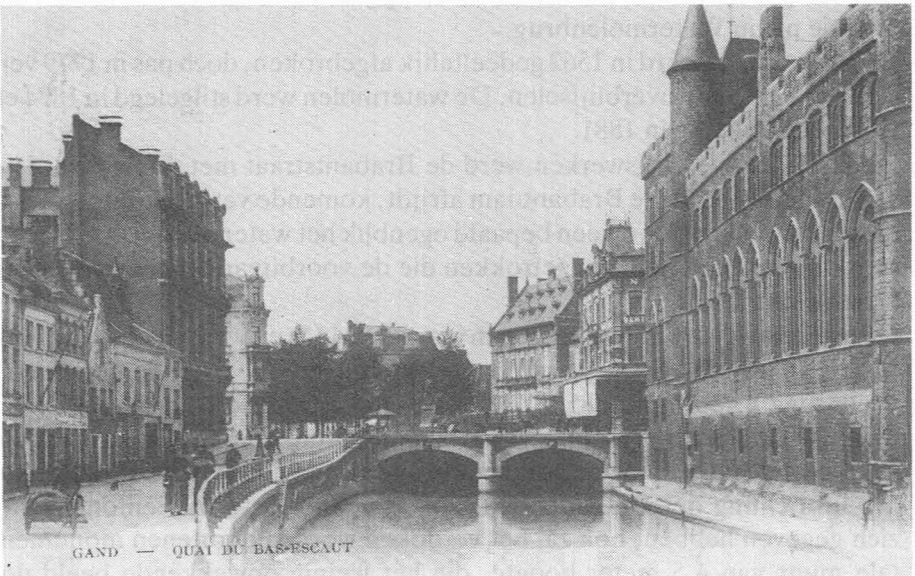
Door de overwelfingswerken werd de Brabantstraat met de Brabantdam verbonden. Wie nu de Brabantdam afrijdt, komende van de Kouter, merkt niet eens meer dat hij op een bepaald ogenblik het water oversteekt. Rechts werd immers een muur opgetrokken die de voorbijganger elk zicht op de Schelde ontnemt.

De werken werden aangevangen in maart 1884 (4) en werden door dagblad "Vooruit" op de voet gevolgd, daarvan getuigen de volgende berichten : Woensdag 4 februari 1885 : "De overwelfing van de Neerschelde heeft thans 110 meters lengte, er blijven 32 meter uit te voeren. De stroomdam zal gevestigd worden over de nieuwe brug. Zijn schuinse richting betrekke- lijk lijnrichting der Brabantstraat, zou aan dit kunstwerk een onbevallig zich gegeven hebben; ook zal het verdoken worden door enen monumen- tale muur van 4,5 meter hoogte, die het weinig opwekkende beeld der Schelde zal verbergen."

Vrijdag, 17 april 1885 : "De oudheidvrienden zijn nieuwsgierig om te weten wat de delving aan de Braemgaten aan het licht brengen. Het is geweten dat

De Watermolenbrug. Tekening uit Atlas Goetghebuer, SAG.

De afgewerkte overwelling, gezien aan het Geraard Duivelsteen.

daar zeer oude grafzerken op de bodem der stroom liggen en voorzorgen zijn genomen om die zo goed mogelijk op te halen.”

Woensdag, 17 juni 1885 : “Met het einde dezer week zal de verlenging der overwelving, van de waterloop over de Reep, tot aan de Watermolenbrug voltrokken zijn, derwijze dat men nog de richting van de tram zal kunnen verplaatsen. Binnen drij of vier weken zal de oude brug worden afgebroken. De Brabantstraat zal, met de Brabantdam, zonder beletsel, door een brede weg verbonden zijn.”

Dinsdag, 21 juli 1885 : “Gister morgen is men begonnen de vouten der oude Watermolenbrug, met het houweel open te breken. De werken voor het bouwen van de nieuwe sluis worden ijverig voortgezet.”

En tenslotte het laatste artikel : “Maandag, 16 november 1885. De Waterdam, opgericht voor de nieuwe sluizen der Brabantstraat, is sedert zaterdag doorgebroken en de Schelde is in haar bed teruggekomen. De werken der onderneming Everaert, te verrichten onder de waterhoogte zijn dus voltrokken.”

M. LABYN
(’t vervolgt)

NOTEN

- (1) Drongenhof : Deze straatnaam wijst naar de Norbertijnen wier abdij gelegen was te Drongen. Naast het klooster der Geschoeide Karmelieten in het “Patershol” bouwden zij, in 1386, een refuge, Drongenhof genoemd. De kapel van de Refuge werd later gebouwd nl. in 1617, op de plaats gevormd door het Kaatspelplein en het Drongenhof.
- (2) Het “Patershol” is de volksnaam gegeven aan de wijk gelegen tussen de Kraanlei, de Oudburg, de Lange Steenstraat en de Geldmunt. Daar bevindt zich ook het gewezen klooster van de Karmelieten of Vrouwebroers. De naam “Patershol”, die al kort na 1700 opduikt, sloeg aanvankelijk op de toegang van het pand (klooster) die uitgaaf op de Patersholbrug over de (nu) gedempte Plotersgracht, tegenover de Rode Koningstraat. Die toegang, tamelijk laag en donker en uitgevend op een binnenplaatsje vergeleek men met een hol. De Paters gingen door dit “hol” naar hun klooster of verlieten het langs deze weg. Later gaf men de naam aan gans het kwartier.
- (3) Bij het gat of het “Paddegat” bestond tot voor enkele jaren, de stadsvolmolen of liever één der stadsvolmolens. Hij werd afgebroken bij het maken der kaai, die van de Beestenmarkt naar de Roode-Torenbrug en verder naar de St-Jorisbrug en den Steendam geleidt.
Als we het goed begrijpen was het paddegat gelegen ter hoogte van de huidige Volmolenstraat en de St-Joriskaai.
- (4) Uit dagblad “Vooruit”, 28 maart 1884 :
“De werken der overwelving van den Reep, welke in de loop van dit jaar nog moeten voleindigd zijn, zijn sedert eenige dagen aangevangen. Heden morgend nochtans stelden wij, met de grootste verwondering, vast dat deze werken volkomen

gestaakt zijn en dat reeds uitgevoerde werken (aanvullingen) door den hevigen stroom medegerukt, onvermijdelijk een groot gedeelte der Nederschelde, welke men heeft uitgediept, wederom zullen verzanden...”

INVENTAIRE ARCHÉOLOGIQUE - FICHE NR. 139

Op 27 november 1899 stelde Louis Stroobant, in het Frans, in de rubriek “Beeldhouwwerken - Museum van de puinen van de St-Baafsabdij - XVIIIe eeuw” een fiche op over

DE VAZEN VAN HET PAKHUIS

Deze vazen, in witte steen, van een hoogte van 2,75 m. en een breedte van 1,20 m., bekroonden vroeger de twee zijden van het fronton van het Pakhuis (1). Door hun algemene opbouw vormen zij merkwaardige specimens van de Lodewijk XIV-stijl en schijnen gemodelleerd te zijn om een tuin, getekend door Le Nôtre, te versieren.

Zij doen denken aan een marmeren vaas uit hetzelfde tijdperk die de tuinen van Versailles versiert (2) en die misschien de maker, de Gentse artiest Hendrik Matthijs, geïnspireerd heeft.

De gesculpteerde maskers en de muil van de leeuwen die de bloemenslingers ophouden zijn zeer mooi en van een zeer harmonische uitvoering. Deze kunstwerken zijn zeer verzorgd, alhoewel zij oorspronkelijk bestemd waren om op een hoogte van meer dan twintig meter geplaatst te worden. Nu dat zij van dichtbij kunnen bekeken worden, bemerkt men al de kwaliteiten van hun uitvoering.

Het is te danken aan de opzoekingen van Mr. A. Van Werveke dat wij de naam kennen van de maker van deze prachtige vazen. De stadsrekeningen leren dat op 26 december 1722 Matthijs 52 ponden groot ontvangt als voorschot “*ter rekeninghe ende ten goeden bevinde van sijne pretentien over het maecken vande twee vaesen tot het stellen op den nieuwen bouw*”; de 10e november 1725 komen wij nog de volgende vermelding tegen : “*Betaeld aen Jr. Heynderick Matthijs schilder ende beeldhouwer in voldoeninghe moderatie ende accordt, met hem ghemaect, om syn prentien in het maecken vande twee vaesen, teekenen, schilderen, boutseeren,*

---

(1) *Inventaire archéologique*, fascicule II, nr. 18 (nota van Mr. A. Heins).

(2) Vermeld in Henry Havard, *Les Styles*, p. 123.